

รูปแบบและเนื้อหาของรายการวิทยุกระจายเสียงต้นแบบสำหรับแม่ที่มีลูกวัย 0 - 5 ปี

นาวิณ วงศ์สมบุญ¹, ลดาวัลย์ แก้วสินวล²

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาพฤติกรรมการเปิดรับฟังรายการวิทยุกระจายเสียงสำหรับแม่ที่มีลูกในช่วงอายุ 0 - 5 ปี ความคาดหวังและความต้องการที่มีต่อรูปแบบและเนื้อหาของรายการวิทยุกระจายเสียงต้นแบบสำหรับแม่ที่มีลูกวัย 0 - 5 ปี เป็นการวิจัยแบบผสมผสาน ใช้ระเบียบวิธีวิจัยแบบสำรวจ และการสัมภาษณ์กลุ่มย่อย เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล คือ แบบสอบถาม ผลการวิจัยพบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เปิดรับฟังรายการวิทยุกระจายเสียง 1 - 2 วันต่อสัปดาห์ โดยใช้เวลาในการรับฟังรายการน้อยกว่า 30 นาที ในช่วงเวลา 06.00 - 09.00 น. และจะเลือกรับฟังเฉพาะช่วงที่ตนเองสนใจที่บ้าน โดยฟังร่วมกับสมาชิกคนอื่นๆ ในครอบครัว ด้านความคาดหวังที่มีต่อรูปแบบของรายการ กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เห็นว่า รูปแบบรายการวิทยุกระจายเสียงต้นแบบสำหรับแม่และเด็กวัย 0 - 5 ปี ควรมีลักษณะดังนี้ คือ ผู้ดำเนินรายการควรใช้ภาษากลางในการจัดรายการ และผู้ดำเนินรายการเป็นได้ทั้งชายหรือหญิง รูปแบบควรเป็นการสนทนา เนื้อหาในรายการควรเปิดสลับเพลง และเปิดโอกาสให้ผู้ฟังมีส่วนร่วมในรายการ ด้านความยาวของรายการอยู่ที่ประมาณ 30 นาที ช่วงเวลาที่เหมาะสมในการออกอากาศ คือ ระหว่าง 09.00 - 12.00 น. และออกอากาศสัปดาห์ละ 3 - 4 วัน ด้านรูปแบบและเนื้อหาของรายการ กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เห็นว่าควรมีเนื้อหาที่เกี่ยวกับเด็กวัย 0 - 5 ปี การปฏิบัติตนสำหรับคุณแม่หลังคลอดและเนื้อหาเกี่ยวกับการดูแลช่วงคุณแม่ตั้งครรภ์ถึงช่วงคลอดตามลำดับ

คำสำคัญ: การผลิตรายการ วิทยุกระจายเสียง รายการวิทยุต้นแบบ

ชื่อผู้ติดต่อบทความ: นาวิณ วงศ์สมบุญ

E-mail: powerwin106@hotmail.com

¹ นักศึกษาหลักสูตรนิเทศศาสตรมหาบัณฑิต สาขาการจัดการการสื่อสารแบบบูรณาการ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช
E-Mail: powerwin106@hotmail.com

² ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช E-Mail: wanlada_2000@hotmail.co.th

Formats and Contents of Radio Broadcasting Model for Mothers with Children Aged 0 - 5 years old

Nawin Wongsomboon¹, Ladawan Kaewseenual²

Abstract

The research aimed to study listening behaviors toward radio broadcasting programs for mother with 0 - 5 years old children, expectation and needs toward formats and contents of radio broadcasting model for mother with 0 - 5 years old children, and formats and contents of radio broadcasting model for mother with 0 - 5 years old children. It was a mixed methodology research of both quantitative and qualitative research methods. The self-rated questionnaires were applied followed by conducting a focus group. The research found that: firstly, the respondents listened to the radio programs 1 - 2 days a week, less than 30 minutes a day during 06.00 - 09.00 am and prefer listen to program that they are interested in with other family members. Secondly, the expected from program's format. The program type of mother and 0 - 5 years old children the radio moderators should have these characteristics: moderators should speak the formal Thai language throughout the radio broadcasting programs. It can be both female or male. Thirdly, the program should be a conversation, while contents should be arranged between songs and/or music and give listeners an opportunity to participate in those radio programs. The model of radio programs should be within 30 minutes during 09.00 - 12.00 a.m. and broadcasted 3 - 4 days a week. Furthermore, the formats and contents of radio programs should be appropriate for 0 - 5 years old children, a guideline for mothers in postpartum period to take care of their own, and the contents focusing on pregnant to obstetric of mothers, respectively.

Keywords: Radio, Radio Programs, Radio Broadcasting Model

Corresponding Author: Nawin Wongsomboon

E-mail: powerwin106@hotmail.com

¹ Master Student of Management of Communication Integration, Nakhon si Thammarat Rajabhat University.

E-Mail: powerwin106@hotmail.com

² Assistant Professor in Management Science, Faculty of Nakhon si Thammarat Rajabhat University.

E-mail: wanlada_2000@hotmail.co.th

1. บทนำ

สื่อสารมวลชนประเภทวิทยุกระจายเสียงถูกนำมาใช้ในการพัฒนาประเทศในเกือบทุกด้าน ทั้งในฐานะสื่อมวลชนที่มีหน้าที่นำเสนอข่าวสาร ถูกต้องรวดเร็ว มีความน่าเชื่อถือและสามารถเข้าถึงกลุ่มคน ได้มากและง่าย ประกอบกับในประเทศไทยเองยังมีพื้นที่ห่างไกลความเจริญอีกหลายแห่งที่สัญญาณการสื่อสาร จากสื่อประเภทอื่นๆ ยังไม่สามารถเข้าไปได้อย่างทั่วถึง หน้าที่ในการเป็นสื่อสารมวลชนที่สามารถถ่ายทอด ทั้งข้อมูลข่าวสาร ตลอดจนการให้ความรู้ความบันเทิงจึงเป็นบทบาทที่สำคัญที่สุดของสื่อวิทยุกระจายเสียง (สมสุข หินวิมาน, 2557) ในอดีตที่ผ่านมาวิทยุกระจายเสียงถูกนำมาใช้เป็นเครื่องมือในการสื่อสารอย่าง กว้างขวาง โดยเฉพาะการสร้างความรู้ความเข้าใจและการรณรงค์ส่งเสริมด้านสุขอนามัยและการสาธารณสุข ของประเทศ ทั้งนี้เนื่องจากวิทยุกระจายเสียงเป็นสื่อสารมวลชนที่อยู่คู่กับวิถีชีวิตของคนไทยมาอย่างยาวนาน จนกลายเป็นความคุ้นเคย ประกอบกับช่วงเวลาที่ผ่านมาสื่อวิทยุกระจายเสียงเป็นสื่อที่มีการขยายตัว แบบก้าวกระโดด ทั้งวิทยุกระจายเสียงกระแสหลักและวิทยุกระจายเสียงกระแสรอง (วิทยุชุมชน) ที่เพิ่มจำนวนขึ้น จนสามารถครอบคลุมพื้นที่การกระจายเสียงได้ทั่วประเทศ (อุบลรัตน์ ศิริยุวศักดิ์, 2550) การนำวิทยุ กระจายเสียงมาใช้เป็นสื่อในการรณรงค์สร้างความรู้ความเข้าใจแก่ประชาชนจึงเกิดขึ้น โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ต่อกลุ่มแม่และเด็กซึ่งถือว่าเป็นหน่วยย่อยที่เล็กที่สุดของสังคม แต่เป็นพื้นฐานที่สำคัญที่สุดของการพัฒนา ประเทศเพราะหากแม่ทุกคนมีความรู้ความเข้าใจต่อการพัฒนาการอย่างสมวัยในทุกๆ ด้านของลูก จะนำไปสู่การสร้าง บุคลากรที่สมบูรณ์เต็มพร้อมไปด้วยสติปัญญาและคุณธรรมออกสู่สังคมและประเทศชาติต่อไป

“ศีลธรรมของเยาวชน คือ สันติภาพของโลก” คำกล่าวของท่านพุทธทาสภิกขุปราชญ์บุคคลสำคัญของ ประเทศไทยที่ได้รับการยกย่องระดับโลกจากองค์การการศึกษาวิทยาศาสตร์และวัฒนธรรมแห่งสหประชาชาติ หรือยูเนสโก สะท้อนให้เห็นถึงมุมมองจากการตกลึกทางปัญญา ตลอดระยะเวลากว่า 60 ปีของท่าน ในการปฏิบัติหน้าที่เผยแผ่พระพุทธศาสนา หลักธรรมคำสอน จนตระหนักถึงความสำคัญของการพัฒนาเด็ก และเยาวชน ซึ่งถือเป็นผู้ที่ยังอ่อนด้อยทั้งทางความคิด ความเข้าใจต่อโลกรวมทั้งการดำรงชีวิต และเป็นรากฐาน เริ่มแรกของความเป็นมนุษย์ (พุทธทาสภิกขุ, 2550) ท่านพุทธทาสจึงให้ความสำคัญอย่างยิ่งต่อเด็กและเยาวชน ว่าทุกคนจะต้องได้รับการสร้างภูมิคุ้มกัน ด้วยการอบรมเลี้ยงดูจากครอบครัวด้วยความรู้ความเข้าใจ เพื่อให้เกิดพัฒนาการสมวัยในทุกๆ ด้าน ทั้งการเจริญเติบโตทางร่างกายและทางจิตใจ อันจะนำไปสู่ การสร้างรากฐานความมั่นคงของสังคมและประเทศชาติต่อไปในอนาคตเพราะเด็กและเยาวชนในวันนี้ เปรียบเสมือนเมล็ดพันธุ์ที่ถูกหว่านลงในสังคม ถ้าเมล็ดพันธุ์นั้นได้รับการดูแลอย่างดีการออกดอกออกผล ย่อมเจริญเติบโตยังประโยชน์และสร้างคุณค่าต่อสังคม แต่ถ้าเมล็ดพันธุ์นั้นขาดการดูแลเอาใจใส่ ขาดความรู้ ความเข้าใจในการบำรุงดูแลในสภาพแวดล้อมที่เอื้ออำนวยสร้างปัญหานั้นการต่อสังคมเช่นกัน

ทางด้านอิริค อีริคสัน (Erik Erikson) นักศึกษาและนักทฤษฎีจิตวิทยาที่มีชื่อเสียงที่สุดในกลุ่มจิต วิเคราะห์ ก็ได้เน้นศึกษาและตั้งข้อสังเกตเรื่องการปรับตัวต่อสังคมในการพัฒนาการ ของเด็กตามทฤษฎี จิตวิเคราะห์ (พรพนทิพย์ ศิริวรรณบุตย์, 2556) ซึ่งอิริค อีริคสัน (Erik Erikson) ได้แบ่งพัฒนาการของมนุษย์ แต่ละวัยที่ได้รับอิทธิพลจากสภาพแวดล้อมและสังคมเป็นตัวกำหนดพัฒนาการว่าจะดำเนินไปได้ตามปกติหรือไม่ ขึ้นอยู่กับความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลนั้นกับสังคม โดยแบ่งออกเป็น 8 ขั้นที่จะมีผลต่อบุคลิกภาพของมนุษย์

คนหนึ่งที่จะดำรงตนอยู่ในสังคมได้ หรือแม้แต่อัลเฟรด แอดเลอร์ (Alfred Adler) แพทย์จากมหาวิทยาลัยเวียนนาที่ได้ศึกษาแนวคิดจิตวิเคราะห์ที่เรียกว่า individual รายบุคคล อันหมายถึง การแสดงสิ่งที่ปรากฏทั้งหมดหรือสิ่งที่มีอยู่ในรายบุคคลสามารถเข้าใจได้จากความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลกับสมาชิกอื่นๆ ในสังคม (พรณทิพย์ ศิริวรรณบุศย์, 2556) โดยแอดเลอร์ ได้เน้นการศึกษาไปที่ประสบการณ์ในวัยเด็กผ่านคนไข้ที่มาเข้ารับการรักษา แอดเลอร์ พบว่า ประสบการณ์ในวัยเด็กจะส่งผลต่อบุคลิกภาพเมื่อเติบโตเป็นผู้ใหญ่ การศึกษาโดยส่วนใหญ่ได้ข้อสรุปที่ใกล้เคียงกันคือ มนุษย์จะมีความสมบูรณ์แบบได้ย่อมเกิดจากการบ่มเพาะด้วยความรู้และความเข้าใจตั้งแต่วัยแรกเกิดจนกระทั่งวัย 5 ขวบอันมีความหมายถึงพัฒนาการเบื้องต้นเป็นวัยที่สะสมทั้ง IQ และ EQ ตลอดจนการเจริญเติบโตทางร่างกายผ่านผู้ดูแลที่ใกล้ชิดที่สุดนั่นคือแม่

กรมสุขภาพจิต กระทรวงสาธารณสุข ได้ให้ความสำคัญกับการดูแลเด็กในวัย 0 - 5 ขวบไว้ว่า “การดูแลสุขภาพอนามัยในเด็กแรกเกิดถึงช่วง 5 ปี เป็นระยะเวลาที่เด็กเจริญเติบโตอย่างรวดเร็วมาก เป็นช่วงเวลาที่สำคัญที่สุดของการสร้างรากฐานชีวิตและจิตใจของมนุษย์ นอกจากร่างกายจะเจริญเติบโตอย่างรวดเร็วแล้ว สมรรถนะของเด็กก็เจริญเติบโตสูงสุดในช่วงวัยนี้ด้วย (กรมสุขภาพจิต, 2555) ในปีพุทธศักราช 2555 จากข้อมูลของสำนักบริหารทะเบียนกรมการปกครอง ที่ได้แสดงตัวเลขของเด็กที่มีอายุระหว่าง 0 - 5 ปีว่ามีจำนวนมากถึง 4,790,194 คน ซึ่งถือว่าเป็นตัวเลขที่สูงมาก สำหรับกลุ่มประชากรในอนาคตที่จะกลายมาเป็นส่วนหนึ่งของสังคม หากเด็กเหล่านี้ไม่ได้รับการเลี้ยงดูอย่างถูกวิธี หรือสั่งสอนตามระเบียบแบบแผนอันดีงามของสังคม ย่อมกลายเป็นปัญหาของคนในสังคมกลุ่มใหญ่อ่างแน่นอน จากเหตุผลดังกล่าวข้างต้น ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษาถึงรูปแบบและเนื้อหาของรายการวิทยุกระจายเสียงต้นแบบสำหรับแม่ที่มีลูกวัย 0 - 5 ปี เพื่อพัฒนาเป็นรายการวิทยุกระจายเสียงต้นแบบสำหรับแม่ที่มีลูกวัย 0 - 5 ปี อันจะนำไปสู่การเป็นส่วนหนึ่งในการสร้างความรู้ความเข้าใจต่อพัฒนาการของเด็กวัย 0 - 5 ปีที่ถูกต้องและเหมาะสมจากแม่ไปยังลูก และเป็นส่วนหนึ่งของการแก้ปัญหาสังคมจากต้นเหตุ ในการอบรมสั่งสอนขัดเกลาคุณธรรมจริยธรรมและปลูกฝังค่านิยมอันดีจากผู้เป็นแม่ที่มีความรู้ความเข้าใจในบทบาทและหน้าที่ของตนเองสู่ลูกอย่างแท้จริง

2. วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษาพฤติกรรมการรับฟังรายการวิทยุกระจายเสียงของแม่ที่มีลูกในช่วงอายุ 0 - 5 ปี
2. เพื่อศึกษาความคาดหวังและความต้องการของแม่ที่มีลูกในช่วงวัย 0 - 5 ปี ต่อรายการวิทยุกระจายเสียงต้นแบบที่ส่งเสริมค่านิยมและความสัมพันธ์อันดี ในการดูแลพัฒนาการด้านต่างๆ ของเด็ก
3. เพื่อศึกษารูปแบบและเนื้อหาของรายการวิทยุกระจายเสียงต้นแบบที่สามารถส่งเสริมค่านิยมและความสัมพันธ์อันดี ตลอดจนการดูแลพัฒนาการด้านต่างๆ ของเด็กในช่วงวัย 0 - 5 ปี

3. การทบทวนวรรณกรรม และกรอบแนวคิด และสมมติฐานการวิจัย

3.1 การทบทวนวรรณกรรม

3.1.1 แนวคิดเกี่ยวกับวิทยุกระจายเสียง

การสื่อสารโดยการเขียนพัฒนาจากการส่งข่าวสารโดยการนำข่าวสารและกลายเป็นหนังสือพิมพ์แล้วก็ไปรษณีย์ เป็นการส่งโทรเลขจนถึงในปัจจุบันเป็นการส่งข่าวสารทางอิเล็กทรอนิกส์ สำหรับการสื่อสารโดยการพูดพัฒนามาจากการพูดคุยระหว่างกันธรรมดาไปเป็นโทรศัพท์และวิทยุวิวัฒนาการต่างๆ มักจะมุ่งเน้นให้ติดต่อสื่อสารได้ไกลและรวดเร็วขึ้นความเจริญก้าวหน้าทางการสื่อสารด้านวิทยุช่วยให้เราติดต่อกันได้ไกลมากขึ้นโดยวิธีการเปลี่ยนเสียงพูดไปเป็นสัญญาณไฟฟ้า ขยายให้เป็นคลื่นเสียง (หรือออดิโอ) แล้วทำการเกาะผสมกับคลื่นพาหะ (คลื่นวิทยุ) แล้วส่งไปยังเครื่องรับที่อยู่ห่างออกไป (สมสุข หินวิมาน, 2557)

ปัจจุบันสถานีวิทยุกระจายเสียงมีมากมายหลายหมื่นแห่งและส่วนมากเอกชนจะเข้าไปเช่าเวลา การผลิตรายการต่างๆ มักมุ่งเน้นผลประโยชน์ทางธุรกิจ นักจัดรายการจะมีอิสระในการดำเนินรายการมากโดยเฉพาะวิทยุชุมชนที่เกิดขึ้นมากมายในประเทศไทย ซึ่งไม่มีรูปแบบที่แน่นอน จะมุ่งเน้นไปทางด้านการโฆษณาและความบันเทิงตามกาลสมัยเพื่อหวังผลจากการว่าจ้างให้มาทำการโฆษณาบ่อยครั้งมักพบว่ารายการที่ออกมานั้นสื่อไปในทางที่ไม่ค่อยจะถูกต้องตามวัฒนธรรมประเพณีของไทยนักและยังเป็นปัญหาต่อสังคมอีกด้วย

ลดาวัลย์ แก้วสินวล (2556) ได้กล่าวถึงกระบวนการผลิตรายการวิทยุกระจายเสียงว่ามีขั้นตอนและวิธีการรวมถึงการวิเคราะห์กลุ่มผู้ฟังว่าสื่อวิทยุกระจายเสียง เป็นสื่อที่เข้าถึงกลุ่มเป้าหมายได้อย่างรวดเร็วและยังสามารถสื่อสารไปถึงกลุ่มผู้ฟังได้อย่างกว้างขวางโดยผ่านผู้ผลิตรายการ ที่มีความรอบรู้และมีไหวพริบดีเยี่ยมในการสื่อสารโดยผ่านกระบวนการผลิตรายการที่เป็นระบบ การผลิตรายการวิทยุกระจายเสียงเป็นกระบวนการที่นำเสนอสารสนเทศ โดยเทคนิคการนำเสนอเนื้อหาที่หลากหลายเพื่อให้ง่ายต่อการสร้างความรู้ ความเข้าใจของผู้รับสาร ทั้งนี้ภายหลังการวางแผนในงานการจัดรายการโดยผ่านรูปแบบรายการวิทยุกระจายเสียงที่แตกต่างกันออกไป เพื่อนำสาระไปสู่ผู้ฟังได้อย่างมีประสิทธิภาพตามประเภทของรายการ ในการวางแผนการผลิตรายการจึงต้องคำนึงถึงกลุ่มผู้ฟัง ในการตัดสินใจเลือกสารสนเทศใดๆ ไปยังกลุ่มเป้าหมายแต่ละกลุ่มย่อมแตกต่างกัน ผู้ผลิตรายการจึงต้องศึกษาและทำความเข้าใจข้อดีและข้อด้อยของกลุ่มเป้าหมายเพื่อตอบสนองสารสนเทศไปสู่กลุ่มเป้าหมายตามที่วางแผนไว้

การผลิตรายการเป็นงานที่ต้องอาศัยความรู้ความสามารถ และความคิดสร้างสรรค์เพื่อดึงดูดความสนใจของผู้ฟังรายการ และผู้ฟังได้รับสารประโยชน์จากการรับฟังอย่างครบถ้วน ผู้ผลิตรายการจึงต้องมีเทคนิควิธีการในการนำเสนอรายการและเนื้อหาที่น่าสนใจ ติดตามตลอดช่วงเวลาที่น่าเสนอรายการ แต่ละรายการตั้งแต่เริ่มต้นรายการจนกระทั่งจบรายการ

กระบวนการในการผลิตรายการ

การผลิตรายการวิทยุกระจายเสียงนั้น เราสามารถแบ่งขั้นตอนการทำงานออกเป็น 4 ขั้นตอน ดังนี้ (ศุภางค์ นันทา, 2552) 1) ขั้นตอนเตรียมการ เป็นขั้นตอนในการเตรียมการ (Preparation) ผลิตรายการวิทยุกระจายเสียง 2) ขั้นตอนการชักซ้อมก่อนออกอากาศจริง ขั้นตอนการชักซ้อมเป็นขั้นของการซ้อมกระบวนการผลิต

รายการทั้งหมด เพื่อเป็นการตรวจสอบลำดับการนำเสนอก่อนหลัง 3) ขั้นตอนการบันทึกเทปหรือการออกอากาศสดเป็นขั้นตอนที่เกิดการดำเนินรายการตามบทวิทยุที่เขียนไว้แล้ว การออกอากาศ (On Air) เป็นขั้นที่ดำเนินการที่ผู้ปฏิบัติงานที่เกี่ยวข้องทุกฝ่ายดำเนินงานตามบทวิทยุที่ผ่านการแก้ไขให้ถูกต้องสมบูรณ์มากที่สุด ซึ่งอาจเป็นการบันทึกเทปเพื่อออกอากาศหรือออกอากาศสดก็ได้ และ 4) ขั้นตอนประเมินผล (Evaluation) เป็นขั้นตอนสุดท้ายในกระบวนการผลิตรายการ เป็นการตรวจสอบคุณภาพรายการวิทยุซึ่งจะกระทำภายหลังจากรายการออกอากาศไปเรียบร้อยแล้ว ผู้ผลิตรายการควรมีการประเมินผลรายการที่จัดออกอากาศทุกครั้งเพื่อสำรวจว่ารายการวิทยุที่ผลิตออกไปแล้วนั้นต้องมีการปรับปรุงแก้ไขอย่างไรบ้าง ทั้งนี้เพื่อให้รายการประสบความสำเร็จบรรลุตามวัตถุประสงค์

องค์ประกอบในการผลิตรายการ

องค์ประกอบในการผลิตรายการวิทยุกระจายเสียงเป็นปัจจัยสำคัญที่จะช่วยให้การนำเสนอเนื้อหาสาระของรายการนั้นมีความสมบูรณ์และถือเป็นหัวใจสำคัญที่ผู้เกี่ยวข้องในฐานะผู้ผลิตและผู้จัดรายการวิทยุกระจายเสียงจำเป็นต้องคำนึงถึงเป็นอันดับแรก เพื่อให้บรรลุตามวัตถุประสงค์ของการผลิตรายการวิทยุกระจายเสียงได้นั้น มีองค์ประกอบที่สำคัญ ได้แก่ (ศุภางค์ นันทา, 2552) กลุ่มผู้ฟัง เนื้อหา วิธีการนำเสนอเวลาออกอากาศ และการประเมินผล ซึ่งขั้นตอนในการปฏิบัติที่องค์ประกอบแต่ละส่วนต้องมีความเกี่ยวข้องสัมพันธ์กัน

3.1.2 แนวคิดเกี่ยวกับความคาดหวัง (Expectancy Theory)

ความคาดหวังของผู้รับสารย่อมแตกต่างกันไปตามปัจจัย บริบทและประสบการณ์ที่แตกต่างกันออกไป มากหรือน้อยขึ้นอยู่กับวัตถุประสงค์ของการนำไปใช้ เกลโลเวย์และมิก (Galloway & Meek, 1981) กล่าวว่า ในบางครั้งความคาดหวังสามารถเกิดขึ้นเมื่อมีการปฏิสัมพันธ์กับสื่อ ซึ่งก่อให้เกิดผลต่อมา คือ ผู้รับสารเกิดความคาดหวังต่อสื่อ และเนื้อหาสื่อเพื่อผลลัพธ์ คือ ความพึงพอใจที่จะได้รับ เมื่อมีการเปิดรับสื่อ (Exposure) และความพึงพอใจที่ได้รับของบุคคลต่อสื่อหนึ่ง ๆ อาจมากกว่าหรือน้อยกว่าที่คาดหวังไว้ก็ได้

นอกจากนั้น สเวนสัน (Swenson, 1987 อ้างถึงใน มาริยา ไชยเศรษฐ์, 2546) ได้กล่าวว่า การศึกษาความสัมพันธ์ของความคาดหวัง และการแสวงหาความพึงพอใจ (Gratification Seeking) ที่เป็นตัวกำหนดพฤติกรรม的开รับสื่อ นั้น จะสามารถนำไปสู่ความเข้าใจอันชัดเจนต่อเหตุการณ์ (Consequence) และแรงจูงใจ (Motivational Sources) ที่เป็นตัวก่อให้เกิดความต้องการที่จะได้รับความพึงพอใจโดยผ่านการเปิดรับสื่อการให้ความสำคัญกับแรงจูงใจในรูปแบบของการศึกษา ความสัมพันธ์ระหว่างความพึงพอใจและการเปิดรับสื่อโดยผ่านทฤษฎีการใช้ประโยชน์จากจากสื่อและความพึงพอใจ

3.1.3 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

งานวิจัยของณิษฐาณนุช เอี่ยมตาล (2552) เรื่องการนำเสนอรายการวิทยุของสถานีวิทยุกระจายเสียงทหารอากาศ 010 จังหวัดพิษณุโลก ที่มีจุดมุ่งหมายเพื่อศึกษาความคิดเห็นของผู้ฟังรายการวิทยุของสถานีวิทยุกระจายเสียงทหารอากาศ 010 จังหวัดพิษณุโลก ทำให้ทราบถึงความต้องการในเบื้องต้นของรูปแบบรายการ เนื้อหาและวิธีการนำเสนอรายการวิทยุกระจายเสียง ที่จะสามารถช่วงชิงความนิยม ตลอดจนเป็นที่สนใจจากกลุ่มผู้ฟังว่ามีรูปแบบ เนื้อหาและวิธีการนำเสนอแบบใดได้บ้างที่ได้รับความนิยมมากที่สุดน้อยต่างกัน

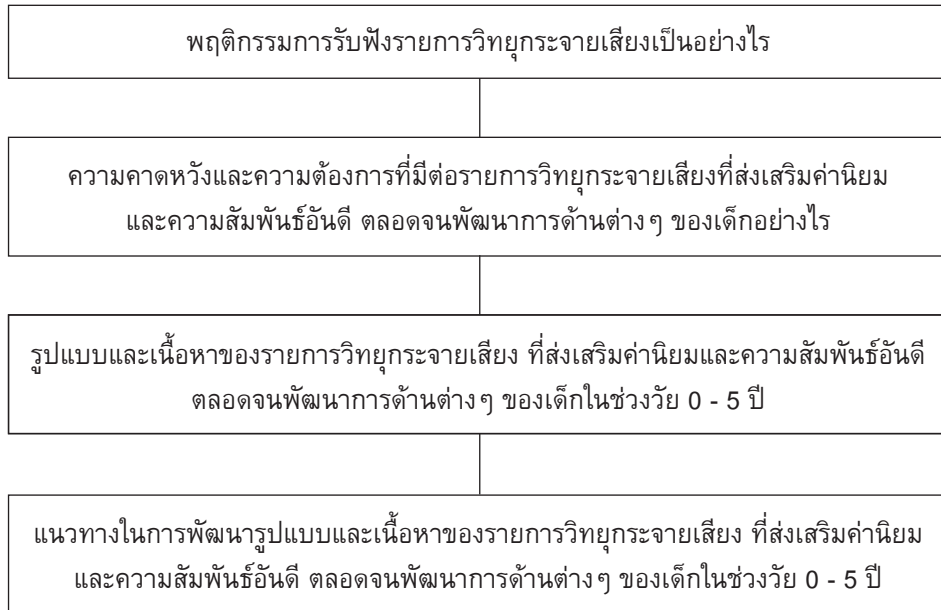
งานวิจัยของจุฑาภัทร์ รินทร์ศรี (2551) ทำการวิจัยเรื่องกระบวนการผลิตรายการวิทยุกระจายเสียงเพื่อการพัฒนาท้องถิ่น กรณีศึกษาจุดปฏิบัติการเรียนรู้วิทยุชุมชนวิมานลอย อำเภอเมือง จังหวัดนครสวรรค์ ซึ่งมีจุดประสงค์เพื่อศึกษากระบวนการผลิตรายการวิทยุกระจายเสียงเพื่อการพัฒนาท้องถิ่นของจุดปฏิบัติการเรียนรู้วิทยุชุมชนวิมานลอย อำเภอเมือง จังหวัดนครสวรรค์ ที่ทำให้ทราบถึงกระบวนการผลิตทุกขั้นตอนของรายการวิทยุกระจายเสียงที่จะส่งผลต่อการติดตามรับฟังวิทยุกระจายเสียงของกลุ่มผู้ฟัง เพื่อตอบสนองความต้องการในการนำสาระความรู้ที่ได้รับไปปรับใช้ให้เกิดประโยชน์สูงสุด

งานวิจัยของนัฏฐกร ไค่นุ่นภา (2552) ที่ได้ศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อความต้องการรับฟังสถานีวิทยุกระจายเสียงเอฟเอ็ม 97.5 เมกะเฮิรตซ์ พบว่า ผู้ฟังจะเลือกเปิดรับฟังรายการวิทยุกระจายเสียงเฉพาะที่ตนเองชื่นชอบและสนใจเท่านั้น

ผู้วิจัยต้องการศึกษาถึงพฤติกรรม ความคาดหวังและความต้องการของแม่ที่มีลูกในช่วงวัย 0 - 5 ปี ต่อรายการวิทยุกระจายเสียงต้นแบบที่จะสามารถส่งเสริมความรู้ความเข้าใจ ค่านิยม และความสัมพันธ์อันดีในการดูแลพัฒนาการด้านต่างๆ จากแม่สู่ลูก โดยใช้กรอบแนวคิดในการวิจัยที่ กาญจนา แก้วเทพ (2542) ได้นำเสนอแบบวิเคราะห์ผู้รับสาร 3 แนวทาง คือ 1) แบ่งตามลักษณะเกณฑ์ของประชากร 2) แบ่งตามคุณลักษณะด้านจิตวิทยา 3) ใช้เกณฑ์เรื่องการแสวงหาข่าวสารของผู้รับสารและกรอบแนวคิดในเรื่องส่วนของความต้องการของ พรหมทิพย์ ศิริวรรณบุศย์ (2556) ที่กล่าวถึงความต้องการซึ่งพฤติกรรมของคนถูกกำหนดโดยความต้องการดังต่อไปนี้ 1) ความต้องการที่มีผลตอบสนองทางอารมณ์ (Affective Need) 2) ความต้องการตระหนักรู้ (Cognitive Need) 3) ความต้องการรวมกลุ่ม (Integrative Need) 4) ความต้องการหลีกเลี่ยงปัญหา (Escape Need)

ในส่วนของรูปแบบและเนื้อหาของรายการวิทยุกระจายเสียงต้นแบบที่จะสามารถส่งเสริมความรู้ความเข้าใจ ตลอดจนค่านิยมและความสัมพันธ์อันดีในการดูแลพัฒนาการด้านต่างๆ จากมารดาสู่ลูก การวิจัยนี้ใช้ กรอบแนวคิดของลดาวัลย์ แก้วสินวล, 2555) ที่นำเสนอรูปแบบและเนื้อหาวิธีการนำเสนอการจัดรายการวิทยุกระจายเสียง เพื่อให้ผู้ฟังติดตามรับฟัง โดยอาศัยรูปแบบการนำเสนอเป็นเกณฑ์ โดยสามารถแบ่งประเภทของรายการ คือ พุดคุยให้ความรู้เพียงคนเดียว พุดคุยถามตอบกับผู้เชี่ยวชาญในด้านต่างๆ พุดคุยโดยการเปิดโอกาสให้ผู้ฟังมีส่วนร่วมการสนทนาในรายการ พุดคุยโดยเปิดสลับกับเพลงที่มีเสียงร้องหรือเพลงบรรเลง พุดคุยโดยเปิดสลับกับสารคดีที่ให้ความรู้ในรายการ และพุดคุยโดยสลับกับการอ่านข่าวที่มีข้อมูลทันสมัย

3.2 กรอบแนวคิดในการวิจัย

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

นิยามศัพท์เฉพาะ

พฤติกรรมกรับฟังรายการวิทยุ หมายถึง พฤติกรรมกรับฟังรายการวิทยุกระจายเสียง ได้แก่ ความถี่ในการรับฟังต่อสัปดาห์ เวลาที่ใช้ในการรับฟังต่อวัน ช่วงเวลาที่ใช้ในการรับฟังมากที่สุด สถานที่ที่ใช้ในการรับฟัง ลักษณะของการรับฟัง การฟังรายการร่วมกับบุคคลใด

ความคาดหวังและความพึงพอใจในการรับฟังรายการวิทยุ หมายถึง ความคาดหวังด้านรูปแบบของรายการวิทยุกระจายเสียงสำหรับแม่ที่มีลูกวัย 0 - 5 ปี ได้แก่ ภาษาที่ต้องการรับฟัง เสียงที่ใช้ในการดำเนินรายการที่ต้องการรับฟัง รูปแบบรายการที่ต้องการรับฟัง ความยาวของรายการที่ต้องการรับฟัง ช่วงเวลาที่ต้องการรับฟัง ความถี่ของรายการที่ต้องการรับฟังความคาดหวังด้านเนื้อหาของรายการวิทยุกระจายเสียงสำหรับแม่ที่มีลูกวัย 0 - 5 ปี ได้แก่ เนื้อหาที่เกี่ยวกับเด็กวัย 0 - 5 ปี เนื้อหาเกี่ยวกับการดูแลช่วงคุณแม่ตั้งครรภ์ถึงช่วงคลอด และการปฏิบัติตนสำหรับคุณแม่หลังคลอด

รูปแบบ หมายถึง วิธีการนำเสนอรายการวิทยุกระจายเสียง เพื่อให้ผู้ฟังติดตามรับฟังโดยอาศัยรูปแบบการนำเสนอเป็นเกณฑ์ ได้ดังนี้ 1) พุดคุยให้ความรู้เพียงคนเดียว 2) พุดคุยถามตอบกับผู้เชี่ยวชาญในด้านต่างๆ 3) พุดคุยโดยการเปิดโอกาสให้ผู้ฟังมีส่วนร่วมการสนทนาในรายการ 4) พุดคุยโดยเปิดสลับกับเพลงที่มีเสียงร้องหรือเพลงบรรเลง 5) พุดคุยโดยเปิดสลับกับสารคดีที่ให้ความรู้ในรายการและ 6) พุดคุยโดยสลับกับการอ่านข่าวที่มีข้อมูลทันสมัย

เนื้อหา หมายถึง ข้อมูลหรือความรู้ที่ถูกคัดเลือกมา เพื่อให้มีความเหมาะสมกับความส่งเสริมค่านิยมและความสัมพันธ์อันดี ตลอดจนเสริมสร้างความรู้ความเข้าใจในการดูแลพัฒนาการของเด็กในช่วงอายุ 0 - 5 ปี ระหว่างแม่ที่ถ่ายทอดไปยังลูก เพื่อนำเสนอข้อมูลหรือเนื้อหาเหล่านั้นผ่านรายการวิทยุกระจายเสียง รายการวิทยุต้นแบบ หมายถึง รูปแบบรายการวิทยุกระจายเสียงที่เป็นที่ต้องการของผู้ฟัง กลุ่มเป้าหมาย ประกอบด้วย รูปแบบของรายการ การออกแบบเนื้อหาที่จะนำเสนอ ตลอดจนเทคนิคต่างๆ เช่น ดนตรีประกอบ การตัดต่อรายการ ผู้ร่วมในรายการ การมีส่วนร่วมของผู้ฟัง รวมทั้งการนำเสนอของผู้ดำเนินรายการที่สามารถนำไปเป็นต้นแบบในการผลิตรายการสำหรับแม่ที่มีลูกวัย 0 - 5 ปี

4. วิธีดำเนินการวิจัย

งานวิจัยครั้งนี้ประกอบด้วย 2 ขั้นตอน คือ การเก็บรวบรวมข้อมูลเชิงปริมาณโดยใช้แบบสอบถาม และการเก็บข้อมูลเชิงคุณภาพ โดยใช้การสัมภาษณ์กลุ่มย่อย (Focus Group Interview) ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

4.1 ประชากร กลุ่มตัวอย่าง

ประชากร คือ กลุ่มแม่ที่มีลูกช่วงวัย 0 - 5 ปี ในพื้นที่อำเภอเมืองจังหวัดสุราษฎร์ธานี ในช่วงปี พ.ศ. 2551 - 2555 จำนวนทั้งสิ้น 38,484 คน ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 จำนวนแม่ที่คลอดลูกในช่วงปี 2551-2555 จากโครงการโรงพยาบาลสายใยรักแห่งครอบครัว โรงพยาบาลสุราษฎร์ธานี

ปี	ปี 2551	ปี 2552	ปี 2553	ปี 2554	ปี 2555	รวม
จำนวน (คน)	7,451	7,707	7,530	7,813	7,983	38,484

ที่มา: โรงพยาบาลสุราษฎร์ธานี

กลุ่มตัวอย่าง คือ จำนวนแม่ที่คลอดลูกในช่วงปี 2551 - 2555 จากโครงการโรงพยาบาลสายใยรักแห่งครอบครัว โรงพยาบาลสุราษฎร์ธานี กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้โดยใช้สูตรของ ทาโรยามาเน (จินตวิทย์ เกษมสุข, 2556) จำนวน 396 คน และเพื่อให้เป็นตัวแทนของประชากรและลดความคลาดเคลื่อนของการวิจัย จึงปรับจำนวนกลุ่มตัวอย่างเป็น 400 คน

4.2 เทคนิคการสุ่มตัวอย่าง

การวิจัยเชิงคุณภาพ เลือกกลุ่มตัวอย่าง 15 คน เลือกแบบไม่ใช้ความน่าจะเป็นคือ แบบเจาะจง โดยเลือกจากผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informant Interview) ในการสัมภาษณ์กลุ่มย่อย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเชิงปริมาณ เป็นวิธีการสำรวจ เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ได้แก่ แบบสอบถาม ผู้วิจัยได้รวบรวมข้อมูลจากผู้ตอบแบบสอบถามที่เป็นกลุ่มตัวอย่างแม่ที่มีลูกช่วงวัย 0 - 5 ปี ในพื้นที่อำเภอเมือง จังหวัดสุราษฎร์ธานี ด้วยวิธีการการสุ่มตัวอย่างโดยไม่ใช้ความน่าจะเป็น โดยสุ่มตัวอย่างแบบสะดวก (Convenience Sampling) ทำการเก็บข้อมูลตามสถานที่ต่างๆ จำนวน 400 ชุด แล้วนำข้อมูลที่ได้นำมาวิเคราะห์ โดยแบ่งการนำเสนอออกเป็น 4 ส่วน ดังต่อไปนี้

ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง

ส่วนที่ 2 พฤติกรรมการเปิดรับฟังรายการวิทยุกระจายเสียง

ส่วนที่ 3 ความคาดหวังที่มีต่อรูปแบบรายการวิทยุกระจายเสียงสำหรับแม่ที่มีลูกวัย 0-5 ปี

ส่วนที่ 4 ความคาดหวังที่มีต่อเนื้อหารายการวิทยุกระจายเสียงสำหรับแม่ที่มีลูกวัย 0-5 ปี

ซึ่งได้ทำการทดสอบความน่าเชื่อถือของแบบสอบถามอีกครั้ง โดยมีค่าสัมประสิทธิ์ (Cronbach's Alpha) = 0.859 ซึ่งหมายถึง มีความน่าเชื่อถือมาก ซึ่งถือว่าข้อมูลมีระดับความเที่ยงสูงเป็นข้อมูลที่ยอมรับเชื่อถือได้ (จินตวิทย์ เกษมสุข, 2556)

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเชิงคุณภาพ เป็นวิธีการสัมภาษณ์กลุ่มย่อย เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ได้แก่ คำถามที่มีโครงสร้าง (Structure Questions) ในขั้นตอนของการสัมภาษณ์กลุ่มย่อย (Focus Group Interview) โดยกลุ่มตัวอย่างจำนวน 15 คน จากแม่ที่มีลูกวัย 0-5 ปี โดยการเลือกแบบเจาะจง ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informant) โดยมีคำถามให้แสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับรูปแบบรายการที่ได้รับฟังที่มีผู้ดำเนินรายการ 2 คน สนทนาพูดคุยกัน การเปิดโอกาสให้ผู้ฟังทางบ้านมีส่วนร่วมพูดคุยสอบถามในรายการ การแสดงความคิดเห็นกับช่วงเวลาที่จะออกอากาศ 10.05 - 10.35 น. ระยะเวลาในการออกอากาศ 30 นาที ต่อวัน การออกอากาศ 3 - 4 วันต่อสัปดาห์ การนำเสนอเนื้อหาช่วงต่างๆ คือ ช่วงปลั๊กพัฒนาการชีวิต ที่นำเสนอเนื้อหาพัฒนาการของลูก การนำเสนอเนื้อหาช่วงคำถามนี้มีคำตอบที่เปิดโอกาสให้คุณแม่ที่ฟังอยู่ทางบ้านร่วมสอบถามข้อสงสัยทั้งเรื่องการดูแลตัวเองและลูกน้อย นำเสนอเนื้อหาช่วงแม่ลูกผูกพันที่นำเสนอวิธีการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมต่างๆ ของลูกน้อย การนำเสนอสารคดีสั้น ชุด 108 วิถีเคล็ดลับคุณแม่มือใหม่และชุดพัฒนาการสมวัยแต่ใส่ใจลูกน้อยก็สมบูรณ์ที่นำมาออกอากาศให้ความรู้แก่ผู้ฟัง ตลอดจนข้อเสนอแนะด้านเนื้อหาอื่นๆ ที่สนใจ

ขอบเขตงานวิจัย

1. ด้านตัวแปร

1.1 พฤติกรรมการรับฟังรายการวิทยุกระจายเสียง ประกอบด้วย ช่วงเวลาในการรับฟัง ความถี่ในการรับฟัง ประเภทรายการที่ฟัง วัตถุประสงค์ ที่สนใจต่อรูปแบบรายการประเภทต่างๆ

1.2 ความคาดหวังและความต้องการที่มีต่อรายการวิทยุกระจายเสียง

1.3 รูปแบบและเนื้อหาของรายการวิทยุกระจายเสียง

2. ด้านประชากร งานวิจัยนี้มุ่งศึกษาเฉพาะ ประชากรกลุ่มมารดาที่มีบุตรอายุ ตั้งแต่ 0 - 5 ปี ในพื้นที่จังหวัดสุราษฎร์ธานี

3. ด้านพื้นที่ งานวิจัยนี้มุ่งศึกษาภายในพื้นที่จังหวัดสุราษฎร์ธานี

4. ด้านระยะเวลา ช่วงเวลาในการวิจัยคือ ระหว่างเดือนมกราคม 2557 – กุมภาพันธ์ 2558

4.3 การเก็บรวบรวมข้อมูล วิธีวิเคราะห์ การแปลผล

ในการวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยดำเนินการ ดังต่อไปนี้

การวิจัยเชิงปริมาณ ผู้วิจัยดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป SPSS (Statistical Package for Social Science for Windows) ในการวิเคราะห์ โดยใช้สถิติเชิงพรรณนา (Descriptive Statistics) ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานโดยค่าต่างๆ ใช้วิเคราะห์ข้อมูล ดังนี้

1. วิเคราะห์คุณลักษณะของกลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ อายุ อาชีพ การศึกษา ระดับรายได้ จำนวนบุตร อายุของบุตร โดยแจกแจงค่าความถี่ (Frequency) และหาร้อยละ (Percentage)
2. วิเคราะห์พฤติกรรมการรับฟังรายการวิทยุกระจายเสียง โดยแจกแจงค่าความถี่ (Frequency) และหาร้อยละ (Percentage)
3. วิเคราะห์ความคาดหวังและความต้องการที่มีต่อเนื้อหารายการวิทยุกระจายเสียงสำหรับแม่ที่มีลูกวัย 0 - 5 ปี ที่คาดหวังโดยแจกแจงค่าความถี่ (Frequency) และหาร้อยละ (Percentage)

การวิจัยเชิงคุณภาพ วิเคราะห์เนื้อหารายการวิทยุกระจายเสียงสำหรับแม่ที่มีลูกวัย 0 - 5 ปี ที่คาดหวัง โดยการวิเคราะห์ข้อมูลจากการประชุมกลุ่มย่อยใช้การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ (Qualitative Data Analysis) โดยใช้เทคนิคการวิเคราะห์แก่นสาระ (Thematic Analysis) ซึ่งขั้นตอนการวิเคราะห์ประกอบไปด้วย ขั้นตอนที่ 1 การกำหนดแนวทางสำหรับการวิเคราะห์ข้อมูล ในที่นี้คือ ความคิดเห็นต่อรูปแบบและเนื้อหารายการวิทยุต้นแบบ ขั้นตอนที่ 2 จัดระบบและแยกแยะข้อมูลโดยเปรียบเทียบ จัดกลุ่มความเหมือนหรือความต่างของเนื้อหาจากการ Focus Group สรุปตามคำถามคำตอบที่ได้รับ ขั้นตอนที่ 3 กำหนดรหัส โดยจัดเรียงรหัสภายใต้แก่นสาระสำคัญ ขั้นตอนที่ 4 ตีความและตรวจสอบความหมาย และขั้นตอนที่ 5 สร้างข้อสรุปจากหมวดหมู่ของแก่นสาระทั้งหมด

5. ผลการวิจัยและอภิปรายผล

5.1 ผลการวิจัย

จากการศึกษารูปแบบ และ เนื้อหาของรายการวิทยุกระจายเสียงต้นแบบสำหรับแม่ที่มีลูกวัย 0 - 5 ปี มีผลดังนี้

1. ลักษณะของมารดาที่ตอบแบบสอบถาม ส่วนใหญ่จะมีอายุระหว่าง 25 - 30 ปี จบการศึกษาระดับปริญญาตรี ประกอบอาชีพค้าขายอิสระ มีรายได้อยู่ที่ประมาณ 10,000 - 20,000 บาท มีลูกจำนวน 1 คน อายุประมาณ 2 ปีขึ้นไป
2. พฤติกรรมการเปิดรับฟังรายการวิทยุกระจายเสียงของแม่ที่มีลูกวัย 0 - 5 ปี ดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 แสดงจำนวนและร้อยละของข้อมูลพฤติกรรมในการรับฟังรายการวิทยุกระจายเสียงของกลุ่มตัวอย่าง

ข้อมูลพฤติกรรม	จำนวน (คน)	ร้อยละ
เวลาที่ใช้ในการรับฟังในแต่ละสัปดาห์		
ไม่ค่อยได้ฟัง (1 - 2 วัน/สัปดาห์)	197	49.10
ฟังบ้าง (3 - 4 วัน/สัปดาห์)	132	33.00
ฟังบ่อย (5 - 6 วัน/สัปดาห์)	43	10.80
ฟังทุกวัน (7 วัน/สัปดาห์)	23	5.80
อื่นๆ	5	1.30
เวลาที่ใช้ในการรับฟังในแต่ละวัน		
น้อยกว่า 30 นาที	196	49.00
30 - 60 นาที	138	34.50
1 - 3 ชั่วโมง	58	14.50
อื่นๆ	8	2.00
ช่วงเวลาที่ใช้ในการรับฟัง		
06.00 น. - 09.00 น.	98	24.30
09.00 น. - 12.00 น.	72	18.00
12.00 น. - 15.00 น.	79	19.80
15.00 น. - 18.00 น.	69	17.30
18.00 น. - 21.00 น.	53	13.30
21.00 น. - 24.00 น.	25	6.30
หลัง 24.00 น.	4	1.00
สถานที่ที่ใช้ในการรับฟังรายการ		
บ้าน	221	55.30
เปลี่ยนสถานที่สลับไปมา	72	18.00
ในรถยนต์	136	34.00
อื่นๆ	14	3.50
ลักษณะในการรับฟังรายการ		
ตั้งใจฟังตลอดทั้งรายการ	37	9.30
เปลี่ยนสลับไปมากับรายการอื่น	128	32.00
เลือกฟังเฉพาะช่วงที่สนใจ	151	37.80
เปิดทิ้งไว้เป็นเพื่อน	132	33.00
อื่นๆ	9	2.30

ตารางที่ 2 แสดงจำนวนและร้อยละของข้อมูลพฤติกรรมในการรับฟังรายการวิทยุกระจายเสียงของกลุ่มตัวอย่าง (ต่อ)

ข้อมูลพฤติกรรม	จำนวน (คน)	ร้อยละ
การรับฟังรายการวิทยุกระจายเสียงร่วมกับ		
ฟังคนเดียว	144	36.00
ฟังร่วมกับคนในครอบครัว	161	40.30
ฟังร่วมกับคนอื่น/เพื่อนบ้าน/เพื่อนร่วมงาน	92	23.50
อื่นๆ	3	0.80

จากตารางกลุ่มตัวอย่างมีพฤติกรรมการเปิดรับฟังรายการวิทยุกระจายเสียง 1 - 2 วันต่อสัปดาห์ โดยในแต่ละวันจะรับฟังรายการน้อยกว่า 30 นาที ในช่วงเวลา 06.00 - 09.00 น. และจะเลือกรับฟังเฉพาะช่วงที่ตนเองสนใจ ภายในบ้านกับสมาชิกคนอื่น ๆ ในครอบครัว

3. ความคาดหวังและความต้องการที่มีต่อรูปแบบและเนื้อหาของรายการวิทยุกระจายเสียงต้นแบบสำหรับแม่ที่มีลูกวัย 0 - 5 ปี ดังตารางที่ 3

ตารางที่ 3 แสดงจำนวนและร้อยละของข้อมูลความคาดหวังและความต้องการในการรับฟังรายการวิทยุกระจายเสียงของกลุ่มตัวอย่าง

ข้อมูลพฤติกรรม	จำนวน (คน)	ร้อยละ
ภาษาที่ผู้ดำเนินรายการใช้ในการจัดรายการ		
ภาษาถิ่น	65	16.30
ภาษากลาง	181	45.20
ภาษาที่ผู้ดำเนินรายการถนัด	42	10.50
อื่นๆ ภาษาใดก็ได้	112	28.00
เสียงของผู้ดำเนินรายการในการจัดรายการ		
เสียงผู้ดำเนินรายการที่เป็นหญิง	138	34.50
เสียงผู้ดำเนินรายการที่เป็นชาย	14	3.50
เสียงผู้ดำเนินรายการคู่ชาย-หญิง	57	14.30
เสียงผู้ดำเนินรายการชายหรือหญิงก็ได้	191	47.80

ตารางที่ 3 แสดงจำนวนและร้อยละของข้อมูลความคาดหวังและความต้องการในการรับฟังรายการวิทยุกระจายเสียงของกลุ่มตัวอย่าง (ต่อ)

ข้อมูลพฤติกรรม	จำนวน (คน)	ร้อยละ
รูปแบบการดำเนินรายการวิทยุ ที่ต้องการรับฟัง		
พูดคุยให้ความรู้เพียงคนเดียว	43	10.80
พูดคุยถามตอบกับผู้เชี่ยวชาญ	135	33.80
พูดคุยเปิดโอกาสให้ผู้ฟังมีส่วนร่วมในการสนทนาในรายการ	150	37.50
พูดคุยโดยเปิดสลับกับเพลง	175	43.80
พูดคุยโดยสลับกับสารคดีให้ความรู้	109	27.30
พูดคุยโดยสลับกับการอ่านข่าว	104	26.00
อื่นๆ	3	0.8
ความยาวของรายการ ที่ต้องการรับฟัง		
15 นาที	118	29.50
30 นาที	200	50.00
1 ชั่วโมง	82	20.50
ช่วงเวลาของรายการวิทยุ ที่ต้องการรับฟัง		
06.00 - 09.00 น.	115	28.80
09.00 - 12.00 น.	128	32.00
12.00 - 15.00 น.	66	16.50
15.00 - 18.00 น.	127	31.80
18.00 - 21.00 น.	48	12.00
21.00 - 24.00 น.	22	5.50
หลัง 24.00 น	6	1.50
ความถี่ของรายการ ที่ต้องการรับฟัง		
7 วัน/สัปดาห์	89	22.30
5 - 6 วัน/สัปดาห์	61	15.30
3 - 4 วันต่อสัปดาห์	141	35.30
1 - 2 วันต่อสัปดาห์	120	30.00

จากตารางกลุ่มตัวอย่างมีความคาดหวังว่ารูปแบบของรายการวิทยุกระจายเสียงต้นแบบสำหรับแม่ที่มีลูกวัย 0 - 5 ปี ผู้ดำเนินรายการจะใช้ภาษากลางในการจัดรายการวิทยุกระจายเสียง และผู้ดำเนินรายการจะเป็นชายหรือหญิงก็ได้ ใช้วิธีการดำเนินรายการด้วยการพูดคุยกันโดยเปิดสลับเพลงที่มีเสียงร้องหรือ

เสียงบรรเลงเปิดโอกาสให้ผู้ฟังมีส่วนร่วมในการสนทนาในรายการ ใช้ระยะเวลาในการจัด 30 นาทีต่อครั้ง ในช่วงเวลาระหว่าง 09.00 - 12.00 น. และออกอากาศสัปดาห์ละ 3 - 4 วัน

4. รูปแบบเนื้อหารายการวิทยุต้นแบบสำหรับแม่ที่มีลูกวัย 0 - 5 ขวบ ดังตารางที่ 4

ตารางที่ 4 รูปแบบเนื้อหารายการวิทยุต้นแบบ

ที่	ชื่อช่วงในรายการ	รูปแบบการนำเสนอ	เนื้อหาที่น่าสนใจ
1	ช่วงพลังรักพัฒนาการชีวิต	การสนทนา	นำเสนอพัฒนาการด้านต่างๆ ของลูก
2	ช่วงคำถามนี้มีคำตอบ	การถามตอบปัญหา	นำเสนอการตอบปัญหาโดยผู้เชี่ยวชาญจากคำถามที่ผู้ฟังถามมา
3	ช่วงแม่ลูกผูกพัน	การสนทนา	นำเสนอพฤติกรรมของลูกในแต่ละช่วงวัย
4	เคล็ดลับคุณแม่มือใหม่	สารคดีสั้น 1 นาที	นำเสนอวิธีการเลี้ยงลูกสำหรับแม่มือใหม่
5	พัฒนาการสมวัยแค่ใส่ใจลูกน้อย ก็สมบูรณ์	สารคดีสั้น 1 นาที	พัฒนาการของเด็กในช่วงวัย 0 - 5 ปี

จากตารางกลุ่มตัวอย่างมีความคาดหวังว่าเนื้อหาของรายการวิทยุกระจายเสียงต้นแบบสำหรับแม่ที่มีลูกวัย 0 - 5 ปี จะมีเนื้อหาสำหรับเด็กวัย 0 - 5 ปี ตามมาด้วยเนื้อหาคุณแม่หลังคลอด และเนื้อหาตั้งแต่ช่วงคุณแม่ตั้งครรภ์ถึงช่วงคลอดตามลำดับ โดยในเนื้อหาสำหรับเด็กวัย 0 - 5 ปี จะนำเสนอเนื้อหาข่าวสารที่ส่งเสริมความรู้การเลี้ยงดูลูก การปรับเปลี่ยนพฤติกรรมและการกระตุ้นพัฒนาการลูกให้แก่แม่ การฉีดวัคซีนป้องกันโรคพื้นฐาน รวมทั้งเนื้อหาการดูแลสุขภาพเด็กทั่วไปและขณะเจ็บป่วยที่พบบ่อยในเด็กวัย 0 - 5 ปี ในขณะที่เนื้อหาตั้งแต่คุณแม่หลังคลอดให้นำเสนอเนื้อหาการเลี้ยงลูกด้วยนม เนื้อหาการคุมกำเนิดหลังคลอด รวมทั้งการปฏิบัติตัวของแม่หลังคลอดลูก กลุ่มเนื้อหาช่วงคุณแม่ตั้งครรภ์ถึงช่วงคลอดให้นำเสนอเนื้อหาเกี่ยวกับการพัฒนาการเจริญเติบโตของทารกในครรภ์จนถึงคลอด การส่งเสริมและกระตุ้นการพัฒนาของทารกในครรภ์ เนื้อหาการดูแลสุขภาพทั่วไป เช่น ช่องปากและฟัน เต้านม การปฏิบัติตัวในขณะตั้งครรภ์ รวมทั้งเนื้อหาอาการผิดปกติที่ควรมาพบแพทย์ก่อนวันนัดและการมาตรวจตามนัด

จากข้อมูลดังกล่าว ผู้วิจัยได้ทดลองผลิตรายการวิทยุกระจายเสียงต้นแบบสำหรับแม่ที่มีลูกวัย 0 - 5 ปี ซึ่งมีความยาว 30 นาที โดยออกอากาศระหว่างเวลา 10.00 - 10.30 น. รูปแบบรายการเป็นรายการสนทนา และมีแขกรับเชิญซึ่งเป็นผู้เชี่ยวชาญร่วมตอบคำถามที่ผู้ฟังโทรศัพท์เข้ามาถามปัญหาในรายการ ใช้เพลงบรรเลงในการค้นรายการแต่ละช่วง โดยแบ่งมีรูปแบบและแบ่งเนื้อหาออกเป็นช่วงๆ ให้มีความน่าสนใจ

5.2 อภิปรายผล

1. ผลการวิจัยที่ได้รับแสดงให้เห็นว่าพฤติกรรมการรับฟังรายการวิทยุของแม่ที่มีลูกวัย 0 - 5 ปี มีความคล้ายคลึงกับผู้ฟังประเภทอื่นๆ ดังที่ ัญญกร ไคนุภา (2552) พบในการศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อความต้องการรับฟังสถานีวิทยุว่า ผู้ฟังจะเลือกเปิดรับฟังรายการวิทยุกระจายเสียงเฉพาะที่ตนเองสนใจ และชื่นชอบ ซึ่งอาจใช้เวลาไม่มากนักในการติดตามรับฟัง นอกจากนี้ ผลการวิจัยยังสนับสนุนแนวคิดของ โจเซฟ ทีแคลปเปอร์ (อ้างใน กาญจนา แก้วเทพ, 2552) ที่ได้กล่าวไว้ว่า กระบวนการเลือกรับข่าวสารหรือเปิดรับข่าวสารเปรียบเสมือนเครื่องกรองข่าวสารในการรับรู้ของมนุษย์ซึ่งประกอบด้วยการกลั่นกรองทั้งสิ้น 4 ระดับ อันได้แก่ การเลือกเปิดรับ (Selective Exposure) การเลือกให้ความสนใจ (Selective Attention) การเลือกรับรู้และตีความหมาย (Selective Perception and Interpretation) และการเลือกจดจำ (Selective Retention) นั้นหมายถึงว่าผู้ฟังจะเลือกฟังเฉพาะที่ตนเองสนใจจริงๆ เท่านั้น พฤติกรรมการรับฟังรายการวิทยุที่บ้านของแม่ที่มีลูกวัย 0 - 5 ปี ยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ วิไลลักษณ์ สุจิตตานนท์ (2553) ที่ได้ศึกษาพฤติกรรมการรับฟังและความพึงพอใจต่อรายการและเทคนิคของสถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทย พบว่า ผู้ฟังส่วนใหญ่มีรับฟังรายการวิทยุกระจายเสียงที่บ้านอีกด้วย จะเห็นได้ว่า แม่ผู้ฟังจะมีลักษณะเฉพาะ กล่าวคือ เป็นแม่ที่มีบุตรอยู่ในช่วงวัย 0 - 5 ปี แต่พฤติกรรมการรับฟังรายการวิทยุไม่มีความแตกต่างจากผู้ฟังประเภทอื่น

2. ผลการวิจัยมีความสอดคล้องกับการวิจัยในอดีตเกี่ยวกับความคาดหวังต่อการรับฟังรายการวิทยุ โดยผู้ฟังที่เป็นกลุ่มแม่ที่มีลูกอายุ 0 - 5 ปี มีความต้องการรายการที่เปิดโอกาสให้ผู้ฟังมีปฏิสัมพันธ์กับผู้ดำเนินรายการและต้องการมีส่วนร่วมในรายการ ซึ่งสนับสนุนการศึกษาของ นิชปญนุช เอี่ยมตาล (2552) ที่ได้ศึกษาการนำเสนอรายการวิทยุของสถานีวิทยุกระจายเสียงทหารอากาศ 010 จังหวัดพิษณุโลก พบว่า รายการวิทยุกระจายเสียงที่เป็นความต้องการของผู้ฟัง คือรายการวิทยุกระจายเสียงที่เปิดโอกาสให้ผู้ฟังมีส่วนร่วมในการพูดคุยในประเด็นต่างๆ ควรเป็นรายการที่ผู้ร่วมรายการสามารถแลกเปลี่ยนความคิดเห็นได้

นอกจากนี้ผลการวิจัยยังยืนยันแนวคิดของ ลดาวัลย์ แก้วสินวล (2556) ที่ได้กล่าวไว้ถึงกระบวนการนำเสนอเนื้อหาของรายการวิทยุกระจายเสียงว่าการนำเสนอเนื้อหาสาระมาพูดอย่างตรงไปตรงมาเหมือนกับการบรรยายในห้องเรียนนั้น ไม่อาจดึงดูดผู้ฟังให้รับฟังรายการจนกระทั่งจบรายการนั้นได้ ดังนั้น ในขั้นการเตรียมวางแผนการจัดรายการวิทยุนี้ ผู้จัดรายการต้องหาวิธีการนำเสนอเนื้อหาต่างๆ ที่เตรียมเอาไว้ต้องพิจารณาถึงส่วนประกอบสำคัญ ที่จะส่งผลให้การนำเสนอรายการวิทยุได้ตรงตามความต้องการและความสนใจของกลุ่มผู้ฟังเป้าหมายมากที่สุดคือ ภาษาพูดเพลงประกอบ เสียงประกอบ ความหลากหลายและความมีเอกภาพ รวมทั้งทักษะของนักจัดรายการวิทยุกระจายเสียงด้วย

3. ผลการสัมภาษณ์กลุ่มย่อย (Focus Group) ที่รับฟังรายการวิทยุกระจายเสียงต้นแบบสำหรับแม่ที่มีลูกวัย 0 - 5 ปี สามารถอภิปรายผลได้ดังนี้

3.1 ด้านรูปแบบของรายการ ผู้เข้าร่วมการสัมภาษณ์กลุ่มย่อย (Focus Group) ได้เสนอความคิดเห็นตรงกันว่า รูปแบบรายการวิทยุกระจายเสียงต้นแบบสำหรับแม่ที่มีลูกวัย 0 - 5 ปี ควรมีรูปแบบการสนทนาร่วมกันสองคน ทั้งนี้เพราะสามารถสร้างความน่าสนใจให้กับผู้ฟังได้เป็นอย่างดี ทำให้รูปแบบรายการไม่น่าเบื่อมีลักษณะชวนคุยชวนคิด มีความเป็นธรรมชาติ เหมาะกับผู้ฟังกลุ่มเป้าหมายที่ส่วนใหญ่

ทำงานไปด้วยติดตามรับฟังไปด้วย และควรอย่างยิ่งที่จะเปิดโอกาสให้ผู้ฟังมีส่วนร่วม ในการสนทนาพูดคุย สอบถามปัญหาหรือข้อสงสัยผู้เชี่ยวชาญในด้านต่างๆ ที่จะมาไขข้อข้องใจ ในประเด็นที่ตนเองอยากรู้หรือ กำลังประสบปัญหา เพราะเป็นเรื่องยากที่จะมีโอกาสได้ไปสอบถามคุณหมอหรือพยาบาลที่มีความรู้และความชำนาญที่โรงพยาบาล แต่การติดตามจากรายการวิทยุกระจายเสียงจึงถือว่าเป็นทางเลือกที่สะดวกที่สุด

ช่วงเวลาที่เหมาะสม คือ ช่วง 10.05 - 10.55 น. เป็นเวลาที่มีความเหมาะสมที่จะติดตามรับฟัง รายการ เนื่องจากเป็นช่วงเวลาที่กำลังปฏิบัติภารกิจและยังไม่มีเวลาเครียดมากเกินไป หากเป็นช่วงบ่าย จะมีการกินอื่นๆ มากจนไม่สามารถติดตามรับฟังรายการได้ ส่วนระยะเวลาที่ใช้ในการออกอากาศ 30 นาที ส่วนใหญ่เห็นว่ามีความเหมาะสม ไม่มากหรือน้อยเกินไป หากรายการมีรูปแบบที่น่าสนใจ มีผู้ดำเนินรายการที่มี ทักษะความสามารถในการสื่อสารการจะขยายเวลาเป็น 1 ชั่วโมงก็สามารถทำได้ อาจเพิ่มเติมการเปิดเพลงเข้าไป เพื่อให้รายการดูฟังสบายมากขึ้น หรือเพิ่มเวลาให้กับการมีส่วนร่วมของผู้ฟังด้วยการสนทนาพูดคุย ร่วมในรายการกับผู้ดำเนินรายการหรือผู้เชี่ยวชาญด้านต่างๆ ก็ได้ ในขณะที่ความถี่ในการออกอากาศ ตลอดทั้งสัปดาห์ ส่วนใหญ่มีความเห็นว่า สัปดาห์หนึ่งสามารถออกอากาศได้ทั้ง 3 - 4 วัน หรือมากกว่านั้น เพราะเป็นรายการที่เป็นประโยชน์ แต่ควรให้มีการออกอากาศในช่วงวันเสาร์อาทิตย์ด้วย เนื่องจากกลุ่มผู้ฟัง ส่วนหนึ่งในวันจันทร์ถึงศุกร์ต้องทำงาน อาจไม่ได้รับฟังรายการได้ นอกจากนี้มีข้อเสนอแนะในประเด็น ผู้ร่วมรายการทั้งผู้ดำเนินรายการและผู้เชี่ยวชาญที่มาร่วมรายการ ควรมีทักษะในการพูดคุยเพื่อให้เข้าใจง่าย ข้อมูลต่างๆ ควรมีการตรวจสอบความถูกต้องก่อนการนำเสนอทุกครั้ง เพราะผู้ฟังจะมีความเชื่อถือในข้อมูล สูง และพร้อมที่จะนำไปปฏิบัติตาม

3.2 ด้านเนื้อหาของรายการ การแบ่งเนื้อหาออกเป็นช่วงๆ ง่ายต่อการทำความเข้าใจ และ ง่ายต่อการนำเสนอเนื้อหาที่มีอยู่หลากหลายความต้องการในการรับฟัง เช่น ช่วงพลังรักพัฒนาการชีวิต ที่นำเสนอพัฒนาการด้านต่างๆ ของลูก ผู้เข้าร่วมการสัมภาษณ์กลุ่มย่อย (Focus Group) ได้เสนอความคิดเห็น ตรงกันว่า มีเนื้อหาที่ตรงกับความต้องการของผู้เป็นแม่อย่างมาก เพราะพัฒนาการด้านต่างๆ ของลูก มีความสำคัญกับการเลี้ยงดู เมื่อเนื้อหาถูกนำมาถ่ายทอดให้ฟังผ่านรายการวิทยุกระจายเสียง ทำให้สะดวก มากกว่าการศึกษาดูด้วยตนเอง สามารถติดตามรับฟังได้โดยที่ไม่เบื่อ

ในขณะที่ช่วงคำถามนี้มีคำตอบ ผลจากการสัมภาษณ์กลุ่มย่อยส่วนใหญ่มีความคิดเห็น สอดคล้องกันคือ การนำเสนอเนื้อหาผ่านคำถามและคำตอบที่แม่มีข้อสงสัยแล้วสอบถามมายังแขกรับเชิญ ซึ่งเป็นผู้เชี่ยวชาญในด้านต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับแม่และเด็กโดยตรง เช่น แพทย์หรือพยาบาล ย่อมส่งผล ต่อความเชื่อมั่นในให้กับผู้ฟังว่าเนื้อหาที่ถูกนำเสนอมีความถูกต้องชัดเจน สามารถนำไปใช้ในการดูแลตัวเอง และลูกได้จริง แม้คำถามหรือคำตอบในเนื้อหาที่นำเสนออาจยังไม่ตรงกับความต้องการของแม่ในขณะนั้น แต่การได้รับฟัง ข้อมูลจะเป็นประโยชน์กับผู้ฟังต่อไปในอนาคต ที่สำคัญเนื้อหาสามารถตอบสนองความต้องการ ของแม่ที่กำลังอยู่ในระหว่างการเลี้ยงลูกได้เป็นอย่างดี

ช่วงแม่ลูกผูกพัน ผลจากการสัมภาษณ์กลุ่มย่อยส่วนใหญ่มีความคิดเห็นตรงกันว่า การนำเสนอ เนื้อหาด้านพฤติกรรมต่างๆ ของลูก พร้อมทั้งกระบวนการหรือวิธีการแก้ไข ด้วยการอธิบายที่ง่ายต่อ ความเข้าใจ จะทำให้ผู้ฟังสามารถนำไปปรับใช้ในการดูแลลูกได้ เนื่องจากพฤติกรรมของเด็กมีความซับซ้อน มาก หากแม่มีความเข้าใจจะสามารถดูแลลูกได้ในทุกช่วงวัย

นอกจากนี้ การนำเสนอเนื้อหาผ่านสารคดีสั้นชุด 108 วิธีเคล็ดลับคุณแม่่มือใหม่และสารคดีสั้นชุด พัฒนาการสมวัย แต่ใส่ใจลูกน้อยก็สมบูรณ์ ผลจากการสัมภาษณ์กลุ่มย่อยส่วนใหญ่มีความคิดเห็นตรงกันว่า มีประโยชน์อย่างมากต่อผู้ฟัง สามารถนำไปปรับใช้ในการนำเสนอเนื้อหาได้หลากหลาย เนื้อสันทะชับเข้าใจง่าย นำไปใช้ได้ทันที ทำให้ผลิตเพลลิ่งในการรับฟังอีกด้วย

6. สรุปผลการวิจัย

ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง อายุระหว่าง 25 - 30 ปี จบการศึกษาระดับปริญญาตรี ประกอบอาชีพอิสระ มีรายได้อยู่ที่ประมาณ 10,000 - 20,000 บาท มีลูกจำนวน 1 คน อายุประมาณ 2 ปีขึ้นไป

การศึกษารูปแบบและเนื้อหาของรายการวิทยุกระจายเสียงต้นแบบสำหรับแม่ที่มีลูกวัย 0 - 5 ปี พบว่า ส่วนใหญ่ต้องการรับฟัง 3 - 4 วันต่อสัปดาห์ (ควรให้อยู่ในช่วงวันเสาร์และวันอาทิตย์ด้วย) ใช้ระยะเวลาในการฟัง 30 นาทีต่อครั้ง ช่วงเวลาระหว่าง 09.00 - 12.00 น. ผู้ดำเนินรายการจะเป็นหญิงหรือชายก็ได้ แต่ให้ดำเนินรายการด้วยภาษากลาง ใช้รูปแบบการพูดสลับกับการเปิดเพลง แบ่งเนื้อหาของรายการออกเป็นช่วงต่างๆ เพื่อให้ง่ายต่อการทำความเข้าใจ โดยเนื้อหาที่ต้องการรับฟังมีดังต่อไปนี้ เนื้อหาพัฒนาการด้านต่างๆ ของเด็กวัย 0 - 5 ปี เนื้อหาพฤติกรรมพร้อมทั้งกระบวนการและวิธีการแก้ไขของเด็กวัย 0 - 5 ปี การตอบคำถามจากผู้เชี่ยวชาญในด้านต่างๆ การปฏิบัติตนของแม่ตั้งแต่ช่วงตั้งครรภ์จนถึงหลังคลอดตามลำดับ และนำเสนอสารคดีสั้นมาเป็นส่วนหนึ่งของการนำเสนอเนื้อหาในรายการวิทยุ เพื่อให้ง่ายต่อความเข้าใจ

7. ข้อเสนอแนะ

7.1 ข้อเสนอแนะจากการวิจัย

จากการศึกษารูปแบบและเนื้อหาของรายการวิทยุกระจายเสียงต้นแบบสำหรับแม่ที่มีลูกวัย 0 - 5 ปี มีข้อเสนอแนะเพื่อเป็นแนวทางในการพัฒนารูปแบบและเนื้อหาของรายการวิทยุกระจายเสียงต้นแบบสำหรับแม่ที่มีลูกวัย 0 - 5 ปี ดังต่อไปนี้

7.1.1 ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติ

ด้านรูปแบบของรายการ

1. การใช้เวลาที่มากเกินไปในการผลิตรายการวิทยุกระจายเสียง จะส่งผลกระทบต่อความสนใจในการติดตามรับฟังของผู้ฟัง โดยเฉพาะอย่างยิ่งรายการที่เน้นการนำเสนอเนื้อหาสาระ ในขณะที่เวลาในการนำเสนอที่น้อยเกินไป ก็ทำให้เนื้อหาที่ถูกนำเสนอไม่ครบถ้วน

2. รูปแบบรายการวิทยุกระจายเสียงที่เน้นการนำเสนอเนื้อหาสาระเป็นหลัก ย่อมส่งผลต่อการตัดสินใจของสปอนเซอร์ผู้สนับสนุนรายการ เพราะเวลาที่จะนำเสนอเนื้อหาของผู้สนับสนุนในรายการวิทยุกระจายเสียงจะลดน้อยลง การนำเสนอรายการที่เน้นสาระความรู้เป็นหลัก เช่น รายการสำหรับแม่และเด็กวัย 0 - 5 ปี จึงจำเป็นต้องมีหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เช่น กระทรวงสาธารณสุข หรือโรงพยาบาลต่างๆ ที่มี

นโยบายในการให้บริการความรู้ต่อประชาชนมาเป็นผู้สนับสนุนงบประมาณ จะทำให้ลดปัญหาเรื่องของการนำเสนอเนื้อหาสาระความรู้ของรายการได้

3. พฤติกรรมการรับฟังรายการวิทยุกระจายเสียงของผู้ฟัง มักเกิดขึ้นโดยไม่ได้ตั้งใจฟังเป็นหลัก แต่ผู้ฟังอาจทำงานไปพร้อมๆ กับการติดตามรับฟัง จึงเป็นอุปสรรคต่อการนำเสนอเนื้อหาสาระความรู้ ผู้ดำเนินรายการ จึงต้องเป็นผู้ที่มีความชำนาญและมีความรู้ความสามารถที่จะดึงความสนใจของผู้ฟังให้สามารถติดตามรับฟังได้ตลอดทั้งรายการ ตลอดจนผู้ควบคุมการผลิตจำเป็นต้องหากลวิธีในการสร้างความน่าสนใจให้เกิดขึ้นกับรายการ

4. รูปแบบรายการที่เปิดโอกาสให้ผู้ฟังมีส่วนร่วมกับรายการ เช่น การโทรศัพท์มาร่วมในรายการ การส่งข้อความผ่าน SMS หรือผ่านช่องทางการสื่อสารต่างๆ หรือแม้แต่การจัดกิจกรรมที่ผู้ฟังจะมีส่วนร่วมกับรายการได้ ย่อมสามารถสร้างความน่าสนใจให้กับผู้ฟังที่จะติดตามฟังรายการเป็นประจำ

5. รายการวิทยุกระจายเสียงเป็นการนำเสนอรูปแบบรายการที่ฟังเพียงครั้งเดียวแล้วผ่านไป หากสามารถหาวิธีการรับฟังที่ผู้ฟังสามารถรับฟังซ้ำได้ เช่น การรับฟังในเว็บไซต์ของทางสถานีวิทยุกระจายเสียง ย่อมเป็นการเพิ่มช่องทางการรับฟังแก่ผู้ฟังรายการได้อีกทางหนึ่ง

ด้านเนื้อหาของรายการ

1. การรับฟังรายการวิทยุกระจายเสียงที่มีเนื้อหาสาระมาก อาจทำให้ผู้ฟังเกิดความเบื่อหน่าย ผู้ดำเนินรายการหรือผู้ควบคุมการผลิตรายการจำเป็นต้องจัดทำวิทยุกระจายเสียงให้สอดคล้องกับเนื้อหาสาระที่ไม่สลับซับซ้อนมากนัก ภาษาที่ใช้ต้องไม่ใช่ศัพท์ทางวิชาการหรือภาษาที่เข้าใจยากจนเกินไป

2. ผู้รับฟังรายการในฐานะผู้รับสารจะมีความเชื่อถือในข้อมูลข่าวสารที่ถูกนำเสนอผ่านสื่อวิทยุกระจายเสียงอย่างมาก ผู้ดำเนินรายการหรือผู้ควบคุมการผลิตรายการจำเป็นต้องตรวจสอบข้อมูลให้ถูกต้องก่อนนำเสนอ หรือนำเสนอผ่านผู้เชี่ยวชาญด้านแม่และเด็ก เพื่อความปลอดภัยของการนำไปปรับใช้หลังการติดตามรับฟังรายการวิทยุกระจายเสียง และความถูกต้องเชื่อถือได้ของข้อมูลข่าวสารที่ถูกนำมาเสนอผ่านรายการ

3. กลุ่มผู้ฟังคือแม่ที่มีลูกอยู่ในวัย 0 - 5 ปี มีความต้องการในการรับฟังเนื้อหาผ่านรายการวิทยุกระจายเสียงที่อาจแตกต่างกัน ในการนำเสนอเนื้อหาจึงควรแบ่งช่วงให้ครอบคลุมชัดเจนง่ายต่อการรับฟังว่าเนื้อหาที่ถูกนำเสนอเป็นของแม่หรือลูกในช่วงอายุเท่าไร

4. ผู้ร่วมรายการที่รับเชิญมาตอบคำถามหรือให้คำแนะนำร่วมกับผู้ดำเนินรายการหลัก ควรเป็นผู้ที่มีความรู้เฉพาะทางด้านแม่และเด็ก และควรเป็นผู้ที่เข้าใจวิธีการสื่อสารผ่านรูปแบบรายการวิทยุกระจายเสียง เช่น การใช้ภาษา การปรับเปลี่ยนข้อมูลที่เป็นเชิงวิชาการให้เป็นเรื่องที่น่าสนใจต่อการทำความเข้าใจของผู้ฟัง หรือสามารถอธิบายเรื่องที่เข้าใจยากให้เป็นเรื่องที่เข้าใจได้ง่ายมากขึ้น

5. เนื้อหาที่ถูกนำมาเสนอควรผ่านกระบวนการตรวจสอบจากผู้ดำเนินรายการหรือผู้ควบคุมการผลิตรายการให้มีความทันสมัย และเป็นปัจจุบันอยู่เสมอ เพื่อเกิดประโยชน์สูงสุดแก่ผู้ฟัง

7.1.2 ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1. หน่วยงานภาครัฐที่มีหน้าที่ในการกำกับดูแลสถานีวิทยุกระจายเสียงควรมีนโยบายในการจัดหาเวลาเฉพาะสำหรับการเผยแพร่ความรู้ให้กับผู้ฟังในกลุ่มแม่ที่มีลูกในวัย 0 - 5 ปี ที่ต้องได้รับ

ข้อมูลที่ถูกต้องชัดเจน

2. ควรมีนโยบายในการให้ความรู้กับผู้ดำเนินรายการวิทยุกระจายเสียงให้มีความรู้ในเรื่องของการพัฒนาการต่างๆ ของเด็กในวัย 0 - 5 ปี ตลอดจนการดูแลแม่ตั้งแต่เริ่มการตั้งครรภ์จนกระทั่งมีลูกในวัย 0 - 5 ปี

3. ควรส่งเสริมให้หน่วยงานอื่นของภาครัฐได้มีโอกาสเข้าร่วมเป็นส่วนหนึ่งในการสนับสนุนการให้ความรู้ผ่านรายการวิทยุกระจายเสียง โดยอย่างยิ่งกระทรวงสาธารณสุข ที่ทำหน้าที่โดยตรง และควรสร้างรายการวิทยุกระจายเสียงต้นแบบสำหรับแม่และเด็ก เพื่อนำไปเป็นต้นแบบในการผลิตรายการวิทยุกระจายเสียงที่สามารถเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารสำหรับแม่และเด็กได้อย่างครบถ้วนถูกต้อง

7.2 ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยที่มีกลุ่มตัวอย่างอยู่ในจังหวัดสุราษฎร์ธานี จึงควรจะได้มีการวิจัยในภูมิภาคต่างๆ ของประเทศไทย เพื่อจะได้ตอบสนองต่อความต้องการของแม่และเด็กในวัยอื่นๆ เพื่อให้เกิดประโยชน์อย่างหลากหลายยิ่งขึ้น

2. ควรมีการศึกษารูปแบบการนำเสนอเนื้อหาสำหรับ แม่ที่มีลูกวัย 0 - 5 ปี ในสื่อประเภทอื่นๆ ทั้งนี้เพื่อให้กลุ่มเป้าหมายที่เป็นแม่ได้รับข้อมูลข่าวสารต่างๆ ได้อย่างครอบคลุมมากขึ้น

3. ควรมีการศึกษาถึงนโยบายของภาครัฐ ว่าควรมีการส่งเสริมให้มีรายการสำหรับแม่ที่มีลูกวัย 0 - 5 ปี ได้อย่างไร และศึกษาถึงปัญหาและอุปสรรคเพราะเหตุใดรายการวิทยุกระจายเสียงที่มีเนื้อหาและรูปแบบเช่นนี้จึงเกิดขึ้นได้น้อยในประเทศไทย

8. เอกสารอ้างอิง

- กรมสุขภาพจิต กระทรวงสาธารณสุข (2555). คู่มือส่งเสริมไอคิวและอีคิว เด็กวัย 0 - 5 ปี กรุงเทพฯ: กรมสุขภาพจิต.
- กาญจนา แก้วเทพ. (2552). การวิเคราะห์สื่อ: แนวคิดและเทคนิค. กรุงเทพฯ: บริษัท อินฟินิตี้เพรส จำกัด.
- กาญจนา แก้วเทพ. (2552). ปรัชญาวิทยาศาสตร์และทฤษฎีการสื่อ. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- จินตวีร์ เกษมสุข. (2556). การวิจัยงานประชาสัมพันธ์ กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- จุฑาภัทร์ รินทร์ศรี. (2551). “กระบวนการผลิตรายการวิทยุกระจายเสียงเพื่อการพัฒนาท้องถิ่น กรณีศึกษาจุดปฏิบัติการเรียนรู้วิทยุชุมชนวิมานลอย อ.เมือง จ.นครสวรรค์” นครสวรรค์: มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์.
- ณัฐกร ไคล่ณภา. (2552). “ปัจจัยที่มีผลต่อความต้องการรับฟังสถานีวิทยุกระจายเสียง เอฟ.เอ็ม. 97.5 เมกะเฮิรตซ์ ของผู้ฟังในกรุงเทพมหานคร” กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- นิชปยุตนุช เอี่ยมตาล. (2552). “การนำเสนอรายการวิทยุของสถานีวิทยุกระจายเสียงทหารอากาศ 010 จังหวัดพิษณุโลก” พิษณุโลก: มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม.

- พรรณทิพย์ ศิริวรรณบุศย์. (2556). ทัศนคติจิตวิทยาพัฒนาการ (ฉบับปรับปรุง): สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์. พุทธทาสภิกขุ (2550). แต่...เยาวชน เรื่องเตือนใจวัยรุ่นและเยาวชน กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์ธรรมสภา.
- มารีญา ไชยเศรษฐ์. (2546). ความคาดหวัง การใช้ประโยชน์และความพึงพอใจของผู้ชมในเขต กรุงเทพมหานครที่มีต่อรายการที่นี้ประเทศไทย ทางสถานีวิทยุโทรทัศน์กองทัพบกช่อง 5 กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- ลดาวัลย์ แก้วสีนวน. (2556). คู่มือดีใจ นครศรีธรรมราช: คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏ นครศรีธรรมราช.
- วิไลลักษณ์ สุจิตตานนท์. (2553). “พฤติกรรมการรับฟังและความพึงพอใจต่อรายการและเทคนิคของ สถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทย กรมประชาสัมพันธ์” กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- ศุภางค์ นันดา. (2552). การผลิตรายการวิทยุกระจายเสียงเบื้องต้น มหาสารคาม: มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- สมสุข หินวิมาน. (2557). ความรู้เบื้องต้นทางวิทยุและโทรทัศน์ กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- สุชา จันทน์เอม. (2540). จิตวิทยาพัฒนาการ กรุงเทพมหานคร: ไทยวัฒนาพานิช.
- อุบลรัตน์ ศิริยุตต์. (2550). สื่อสารมวลชนเบื้องต้น สื่อมวลชน วัฒนธรรม และสังคม กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
- Galloway,J.J. and F.L. MEEK (1981) “Audience uses and gratifications: an expectancy model.” Communication Research

ประวัติแนบท้ายบทความ

Name and Surname: Mr.Nawin Wongsomboon

Highest Education: Master of Communication Arts (Integrated Communication Management)

University or Agency: Nakhon Si Thammarat Rajabhat University

Field of Expertise: Television , Script Writing , Public Relations

Address: 7/2 Thachana Road Tambon Talat Amphur Muang Surat Thani 84000

E-mail: Powerwin106@hotmail.com

Name and Surname: Assistant Proffessor Dr.Ladawan Kaewseenual

Highest Education: Doctoral of Management (Communication management)

University or Agency: Nakhon Si Thammarat Rajabhat University

Field of Expertise: Communication Arts.

Address: Management Science, Faculty of Nakhon Si Thammarat Rajabhat University

E-mail: wanlada_2000@hotmail.co.th